

ἩΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ'

Συνδρομή ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι πρ 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ πρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρονται ἀπὸ
 τῶν ἰατρῶν, ἐκκλησιαστικῶν καὶ εἰς ἑτήσιαι — Γραφεῖον Διευθ. : Ἐπι τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39.

8 Ἰανουαρίου 1884

ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Διήγημα.

Συνέχεια ἰδὲ σελ. 8.

Β'.

— Ἦτοιμάσθην ν' ἀναχωρήσω σήμερον, κύριε καθηγητά· ποῦ μὲ συμβουλευέτε νὰ πάγω; Ἡρώτησα τὸν ἰατρὸν, ὕστερον ἀφοῦ κατέγραψεν εἰς τὸ σημειωματάριόν του τὸ εὐχάριστον συμπέρασμα τῆς στηθοσκοπήσεώς μου.

— Ποῦ ἄλλοῦ παρὰ ἐπὶ τοῦ Hartz! Δὲν μεταβάλλω γνώμην. — «Ὁ τρόοις ἰάζεται», εἶπεν ὁ γέρον, καὶ τὸ εἶπεν, ὡς ἐὰν συνδιδασκίπτετο ἐν πνεύματι μετὰ τινος Ὀμηρικοῦ Ἀσκληπιάδου. Ἐπειτα στραφεὶς πρὸς ἐμέ·— Τὰ ὄρη τοῦ Χάρτς δὲν ἀπέχουν πολὺ ἀπ' ἐδῶ καὶ αὐτὸς εἶναι, εἶπε, κυρίως ὁ λόγος τοῦ καλοῦ κλίματος καὶ τῶν ὠραίων περιχώρων, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τῶν δριμυτάτων ἐνίοτε καὶ βλαβερῶν εἰς τοὺς ξένους χειμῶνων μας. Διὰ τοῦτο λέγω ὁ τρόοις ἰάζεται. Ἀλλὰ μὲ τὸν νοῦν σου, νεανία μου! — ἐπρόσθεσεν ἔπειτα, σείσας τὸν λιγανόν, — Μὲ τὸν νοῦν σου! Σ' ἐπιτρέπω ν' ἀναβῆς ὅσον ὑψηλὰ δύνασαι εἰς τὸν αἰγλήεντα Παρνασσόν, ὅχι ὅμως καὶ εἰς τὰς νεφελοσκεπεῖς κορυφὰς τοῦ ἡμετέρου Χάρτς. Ἐπ' αὐτῶν ἰοστεφεῖς Μούσας καὶ ἀκτινοβόλον Ἀπόλλωνα δὲν θὰ εὔρης. Ἀλλὰ Στρίγγλας μόνον καὶ Καληκαντζάρους καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ μεσαιωνικὰ δαιμόνια, τὰ ἐμπνεύσαντα εἰς τὸν μέγαν ἡμῶν κλασσικόν, τὸν ὀμηρικώτατον ἡμῶν Gothe, τὸ ψυχρὸν καὶ σκοτεινὸν ἐκεῖνο μέρος τοῦ Faust, τὸ ὅποσον — κάλλιον νὰ μὴ τὸ ἔγραψεν!

— Ὅπως δῆποτε, τῷ εἶπον, κύριε Αὐλοσύμβουλε, μέχρι Κλάουσταλ πρέπει ν' ἀναβῶ. Τὸν τόπον δὲν τὸν γνωρίζω, καὶ τὰ γερμανικὰ βλέπετε πόσον δυσκόλως τὰ καταφέρνω. Παντοῦ ἄλλοῦ θὰ ἦσθάνομην τρομερὰν ἀπομόνωσιν, θὰ ἔπασχον νοσταλγίαν. Ἐνῶ ἐν Κλάουσταλ καθὼς σὰς εἶπον ἔχω τὸν συμπατριώτην μου, τὸν συμμαθητήν μου.

— Νὰ, κί' αὐτὸς, ὅταν ὅλους τοὺς ἀρρώστους, ἀνέκραξεν ὁ καθηγητής, ἐγερθεὶς ἐκ τῆς θέσεώς του. Τοῦ εἶπα, ὅτι κἀτι εἶναι βλαβερὸν

εἰς τὴν ὑγείαν του, ἔρχεται ὅμως πάλιν καὶ ζητεῖ τὴν ἀδειάν μου νὰ τὸ κάμῃ μὲ τὴν ἰδέαν, ὅτι, ἂν τὸ κάμῃ μὲ τὴν ἀδειάν μου, δὲν θὰ τὸν βλάψῃ! Ἀλλ' αὐτὸ εἶναι τὸ ἐλάττωμα ὄλων τῶν φίλων μου Ἑλλήνων, — ἐπρόσθεσεν εἶτα μειδιῶν, — ἀπὸ Ὀδυσσεῶς μέχρι τῆς λογιότητός σου. Δὲν ἠμπορεῖτε ν' ἀποχωρισθῆτε ἀπ' ἀλλήλων. Δὲν εἰμπορεῖτε νὰ λησμονήσητε ὅτι εἴσθε εἰς τὰ ξένα. Καὶ ὅταν ξενιτευθῆτε, ὅπου συναντήσητε ἕνα ὁμόγλωσσόν σας, ἄς ἦναι καὶ ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τοῦ κόσμου, ἐκεῖ εἶναι ὁ συμπατριώτης, εἶναι τρόπον τινὰ ἡ πατρίς σας. Καὶ κάμνετε λοιπὸν, καθὼς λέτε, χωρὶς, καὶ ἀπλόνετε τὴν κάπα σας καὶ κάθεσθε καὶ τὰ λέτε, τὰ λέτε, τὰ λέτε, ἀπὸ τὸ πρῶτ' ὡς τὸ βράδυ. Καὶ ὅταν τέλος πάντων βραδυάσῃ, καὶ ἐπιστρέψετε εἰς τὰ σπιτία σας, τότε, ἂν συμβῆ νὰ μὴν εἴσθε σύνοικοι, κάθεσθε καθένας εἰς τὸ ἄκρον τοῦ παραθύρου, ὡς ὁ Ὀδούσσεος εἰς τὴν ἀκτέερ πολυφλοῖσιμπόιο ταλάσσεος «χιεμένος κἀ καπνὸν ἀποτροσκορτα ροεῖζαὶ γρεῖς γκαίεες».

Ἐπειτα ἀναλαβὼν ἄξιοπρεπῆ σοβαρότητα:

— Ἐν τούτοις, εἶπε, Χούιες Ἀκαίωδ' (υἱες Ἀχαιῶν!) ὅ,τι ἤρμουζε τόσον ποιητικῶς εἰς τὸν ποικιλομίτερον καὶ πολοῦπλαγκτον Ὀδούσεα, δὲν ἀρμύζει καὶ εἰς σέ. Λέγεις ὅτι δυσκολεύεσαι ἀκόμῃ μὲ τὴν γλῶσσαν. Ἴδου εὐκαιρία νὰ γυμνασθῆς. Ποίησον τὴν ἀνάγκην φιλοτιμίαν. Ζῆσε ὅσῳ περισσότερον σοὶ ἐπιτρέψει ἡ καλοκαιρία ἐν Ὀστερόδῃ ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ χωρίῳ τοῦ Χάρτς, ἐξ ὅσων σοὶ ἐσύστησα προχθές, ἀλλὰ ζῆσε μὲ τοὺς Γερμανοὺς, ὡς Γερμανός, καὶ θὰ ἰδῆς πόσον θὰ σέ ὠφελήσῃ καὶ ὑπὸ γλωσσικὴν ἐποψίν καὶ ὑπὸ ὑγιεινήν.

— Καὶ ἡ Κλάουσταλ, κύριε καθηγητά, δὲν εἶναι ὑγιεινὴ πόλις;

— Πάλιν ἡ Κλάουσταλ! ἀνέκραξεν ὁ ἀγαθὸς γέρον μετ' ἀδημονίας. Δὲν ἀμφιβάλλω πῶς εἴσαι χιεμένος καπνὸν ἀποτροσκορτα ροεῖζαί! Χωρὶς ἄλλο ἐπιθυμεῖς νὰ ἰδῆς τὴν καπνίζουσαν ἐστίαν τοῦ συμπατριώτου σου. Πήγαινε καὶ θὰ μ' ἐνθυμηθῆς. Δὲν χρειάζεσαι ἄλλον ὀδηγόν νὰ τὸν εὔρης. Ὅπου εἶναι μία καπνοδόχος ἀδιαλείπτως καπνίζουσα, κροῦσε τὴν θύραν: Ἐκεῖ κατοικεῖ ὁ συμπατριώτης σου. —

Ἐνθυμοῦμαι ἓνα Ἑλληνα συμφοιτητήμας ἄλλοτε. Ὅσα ἐξοδεύαμεν ἐγὼ καὶ ὁ μακαρίτης ἀδελφός μου πρὸς θέρμανσιν τοῦ στομάχου, καὶ δυστυχῶς, καὶ τῆς κεφαλῆς, δις τόσα ἐξώδευε ὁ Ἕλληνας, ὅπως διατηρῆ τὴν θερμάστραν τοῦ δωματίου του ἀδιαλείπτως πεπυρακτωμένην.

— Ἀλλὰ δὲν πιστεύω δᾶ, κύριε Αὐλοσύμβουλε ν' ἀνάπτουν θερμάστρας τώρα ἐν Κλάουσθαλ; Ἐχομεν Αὐγουστον μῆνα!

— Χυ! χυ! εἶπε σκεπτικῶς ὁ γέρον καὶ ὡς ἐὰν μ' ἐβαρύνθη πλέον. — Δὲν γνωρίζω ἴσως ναί, καὶ ἴσως ὄχι. Ἐν τούτοις αὐτὸ δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει, ἀφοῦ δὲν πρόκειται νὰ πᾶς ἐκεῖ. Κοντός ψαλμός ἀλληλοῦα!

Καθ' ἦν στιγμὴν ἀπεχαιρετήθημεν, ὁ μὲν ἰατρὸς ἠρίθμησεν ἔτι ἅπαξ τὰ χωρία, ἐξ ὧν μὲ ἄφηγε νὰ ἐκλέξω ἐν πρὸς διαμονήν μου, ἐγὼ ὁμῶς μετέβην κατ' εὐθείαν εἰς τὸν σταθμὸν διὰ νὰ πληροφορηθῶ πότε ἀναχωρεῖ ἀμαξοστοιχία καὶ λάβω εἰσιτήριον διὰ — Κλάουσθαλ.

— Ὑστερον ἀπὸ τόσας συστάσεις τοῦ ἱατροῦ; Θὰ εἰπῆτε. Αἱ! Ὑστερον ἀπὸ τόσας συστάσεις! Εἰς τὸν κόλπον μου ἔφερον τὴν πέμπτην ἐπιστολὴν τοῦ ἀγαπητοῦ Πασχάλη, ὅστις καὶ πάλιν μ' ἐξώρκιζε νὰ μὴ προτιμήσω ἄλλον τόπον πρὸς ἀλλαγὴν κλίματος καὶ μ' ἔδιδε τὰς εὐνοϊκωτέρας πληροφορίας περὶ τοῦ καιροῦ. Ἀπὸ τίνος ἐπεκράτει ἐν Κλάουσθαλ τόσον ὠραῖος καιρὸς, ὅσον πρὸ πολλῶν ἐτῶν δὲν ἐνθυμοῦντο νὰ εἶδον οἱ κάτοικοι. Ἐν τούτοις δὲν εἶπον τίποτε περὶ τούτου εἰς τὸν ἱατρὸν, διότι ἐπεθύμουν νὰ τὸν ἐξαφνίσω γράφων αὐτῷ τὸ ἀνελπιδίως εὐχάριστον νέον ἐξ αὐτοῦ τοῦ τόπου, δηλαδὴ τῆς Κλάουσθαλ.

Ὁ Πασχάλης ἦτο φίλτατος συμμαθητῆς μου. Συνεμαθητεύσαμεν καὶ συναποφοιτήσαμεν ἐκ τοῦ Γυμνασίου τῆς Πλάκας πρὸ δύο μόλις ἐτῶν. Ἀἴηκε καὶ αὐτὸς εἰς τὴν τάξιν τῶν γραμματοδιψῶν ἐκείνων νέων τῆς δούλης Ἑλλάδος, ὅσοι διὰ παντοίων μόχθων καὶ στερήσεων ἐξοικονομήσαντες γλίσχρον τι ποσὸν χρημάτων, μεταβαίνουσιν, ἐν σχετικῶς ὠρίμῳ ἡλικίᾳ, εἰς τὴν ἀνὰ τὴν Ἀνατολήν, ἐστίαν τῶν φώτων, τὰς κλεινὰς Ἀθήνας, ὅπως ἐμφορηθῶσι τῶν ἱερῶν ναμάτων τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς παιδείας. Ἦτον ἐπομένως ὁ ἐπιμελέστερος, ὁ χρηστοθεέστερος μαθητῆς τῆς τάξεώς μας. Ἀπίστευτος ἡ λιτότης μεθ' ἧς ὁ νέος οὗτος ἐζήκει ἐν Ἀθήναις. Κλεάνθεις οἱ κόποι ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁπίων διήνυσε τὰς γυμνασιακὰς σπουδὰς του. Τὰς καθημερινὰς δὲν ἦτον ἐλεύθερος κυρίως παρὰ κατὰ τὰς ὥρας τῶν παραδόσεων τὸν λοιπὸν χρόνον τῆς ἡμέρας κατετρέχετο προγυμνάζων δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, ἀντὶ εὐτελεστάτης ἀμοιβῆς τιούτους, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, μαθητὰς, οὓς ἄλλοι προγυμνασθῆναι παρήτησαν, ἀπελπισθέντες διὰ τὴν ἀμέλειαν

καὶ δυσμάθειάν των. Τὰ μαθήματα τοῦ γυμνασίου ὤφειλε νὰ τὰ μελετήσῃ καὶ τὰ μᾶθη πάντα ἐν καιρῷ νυκτός. Καὶ εἶναι θαῦμα, ὅτι ὄχι μόνον τὰ ἐμάνθηνεν ἀρίστα, ἀλλὰ καὶ καιρὸς τῷ ἐπερίσσειεν ἀκόμη νὰ μεταβαίη εἰς τῆς πλύστρας του καὶ προπαρασκευάζῃ τὴν θυγατέρα τῆς δι' ἐξετάσεις διδασκαλίσης. «Ὁ διδάσκων διδάσκειται», εἶναι ἐν ῥητὸν τὸ ὁποῖον πάντες οἱ τοιοῦτοι νέοι ἔχουσιν ἀνὰ στόμα. Καὶ ὁ Πασχάλης ἀπὸ τὴν πλύστραν του δὲν ὠφελεῖτο κυρίως εἰ μὴ κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥητοῦ τούτου καὶ κατὰ τὰς μικρὰς δαπάνας τῶν πλυστικῶν του: Μηδαμινὴ ὠφέλεια, τὴν ὁποίαν ὁ δυστυχὴς νέος ἐπλήρωσεν ἐπὶ τέλους πολὺ ἀκριβὰ. Διότι ἡ ἀχάριστος ἐκείνη μαθήτρια ἀφοῦ ἐσαγήνευσε τὸν διδάσκαλον εἰς ἰσχυρὰ ἐρωτικά δίκτυα, τὸν ἀπέπεμψε μετ' ἀπαραιμίλλου ἀσυνειδησίας, δι' οὐδένα ἄλλον λόγον, παρὰ διότι ἦτο σωφρονέστερος τοῦ ἀντιζήλου του! Ὅπως δὴ ποτε, τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο δὲν τὸ ἐγνωρίζεν ἄλλος ἀπὸ ἐμὲ, ὅστις ἐγενόμην μάρτυς τῶν στεναγμῶν καὶ τῶν δακρύων του. Οἱ λοιποὶ συμμαθηταὶ μας ἐθεώρουν τὸν Πασχάλην ὡς ἄνθρωπον, ὅστις οὔτε ἐμβῆκεν, οὔτε θὰ ἐμβῆ ποτὲ εἰς τῆς Ἀγάπης τὸ σχολεῖον. Μετὰ τὴν λήξιν τῶν γυμνασιακῶν σπουδῶν του, ἀφ' ἐνός μὲν ἡ δικαίως ἀποκτηθεῖσα τῶν διδασκάλων εὐνοια, ἀφ' ἐτέρου δὲ ἡ γνωστὴ πρὸς ἀπόρους ἐπιμελεῖς νέους εὐεργητικότης ἐνός τῶν τὰ μάλιστα ἀνεπιδείκτως προστατευόντων τὰ γράμματα Ὁμογενῶν ἐξησφάλισαν τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν Γερμανίᾳ. Ποτὲ δὲν θὰ λησμονήσω τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐπανηγυρίσαμεν τὴν χαροποιὰν τῆς ἀγγελίας ταύτης ἀφίξι. Ὁ Πασχάλης ἐννοοῦσε καὶ καλὰ νὰ ἐξοδεύσῃ μόνος διὰ τὴν ἐορτήν, καὶ νὰ ἐξοδεύσῃ πρωτοφανῶς καὶ ἀξίως. Ἐπὶ πολλὴν ὥραν συνεζήτησαμεν τὸ πρόγραμμα τοῦ γλετιοῦ ἐπὶ τέλους ἀπεφασίσθη, συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς αὐτοῦ, νὰ συνδυάσωμεν τὸ τερπνὸν μετὰ τοῦ ὠφελίμου. Μετ' ὀλίγον ἐμέλλομεν ἀμφότεροι νὰ μεταβῶμεν εἰς Γερμανίαν: νὰ γείνωμεν Γερμανοί. Καὶ ποῖος εἴμπορεῖ νὰ γείνη σωστός Γερμανός, πρὶν ἢ ὑποβαπτισθῆ με τὸν ζῦθον; Ἀλλ' ἡμεῖς δὲν ἐγνωρίζομεν ἀκόμη τί ἐστὶ τὸ περιχρόνον τοῦτο ποσόν, τὸ ἀπόβρασμα τῆς κριθῆς καὶ τῶν ἀχύρων, τὸ τεῖνον νὰ παραγκωνίσῃ ἐν μέσσεις Ἀθήνας τὸν ζωηφόρον αἶνον, τὴν εὐφροσύνην τῶν θνητῶν καὶ τῶν Μακάρων! Ἄς χαρῶμεν λοιπὸν διδασκόμενοι τί ἐστὶ ζῦθος. Ἄς συνδυάσωμεν τὸ τερπνὸν μετὰ τοῦ ὠφελίμου! εἶπεν ὁ Πασχάλης.

Μετὰ πολλὰς καὶ δειλὰς περισκοπήσεις, παρεσιήλομεν εἰς τὸ ζυθοπωλεῖον τοῦ Μπερριουδάκη, καταπόρφυροι ἀπὸ τὴν ἐντροπὴν μας. — Μόλις εἶχομεν ἀποφοιτήσῃ τοῦ γυμνασίου καὶ εἰσηρχόμεθα κατὰ πρώτην τότε φορὰν εἰς κα-

πληθειον. Όταν ἐστρουμώθημεν εἰς τὴν ἀπω-
τέραν γωνίαν τῆς βαρβαρικῆς ἐκείνης κρύπτης,
ὁ Πασχάλης, ἐξαγαγὼν ἐκ τοῦ θυλακίου του,
ἐμέτρησεν ἐξ δεκάρας: Ἦσαν τὸ πᾶν ὅ,τι εἶ-
χεν, ὅλη του ἡ περιουσία.

— Αὐτὰ, εἶπεν, εἰς τὸν βωμὸν τῆς φιλίας!
Ἄλλὰ πρόσταξε σὺ, ποῦ τὰ καταφέρνεις καλῆ-
τερα.

Μετ' ὀλίγον ὁ ὑπρέτης παρέθηκεν ἐνώπιόν
μας δύο ποτήρια ζύθου. Ἐπὶ πολλὴν ὄραν τὰ
ἐθεώμεθα σιγηλοὶ καὶ λίαν συγκινημένοι. Τέ-
λος ἐκάμικεν τόκα καὶ τὰ ἐγγίσαμεν εἰς τὰ
χειρῆ μας. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Πασχάλη, εὐρυ-
θέντες ἐξάφνα, ἀντήλλαξαν, ὡς ἐξ ὀρμεμφύτου,
μετὰ τῶν ἐμῶν βλακῶδες, διαπορητικὸν βλέμ-
μα. Παράδοξος μορφασμὸς ἀπροσδοκίτου ἀπο-
γοητεύσεως συνωφρύνωσε τὸ πρόσωπόν του, μορ-
φασμὸς, ὅστις ἐφαίνετο μᾶλλον ἀντανάκλασις
πιστῆ τῶν συστολῶν καὶ διαστολῶν τοῦ ἰδικοῦ
μου προσώπου: Τὸ χλιαρὸν καὶ κιτρινωπὸν ἐ-
κεῖνο ποτὸν ἐνέπνευσεν εἰς τὰ γευστικὰ ἡμῶν
νεῦρα ἰσχυρὰς ὑποψίας ὡς πρὸς τὴν καθ' αὐτὸ
καταγωγὴν του. Ἄλλ' ἡ συγκίνησίς μας ἦτο
μεγάλῃ, καὶ κανεὶς ἐξ ἡμῶν δὲν ἐξέφρασε τί ἐ-
σκέπτετο τὴν στιγμὴν ἐκείνην· ἀλλὰ θέσαντες
τὰ ποτήρια πρὸ ἡμῶν, ἐβλέπομεν αὐτὰ πολλὴν
ὄραν μετὰ σιγηλῆς ἐπιφυλάξεως καὶ δυσπι-
στίας. Ὅτε αἰφνης ἐγερθεὶς ὁ Πασχάλης λίαν
τεταραγμένος, ἤρπασε τὸν πῖλον του, κ' ἔδωκεν
εἰς ἐμέ τὸν ἐδικὸν μου. Τὸν ἔλαβον, ἐγερθεὶς κ'
ἐγὼ μηχανικῶς. Ὁ Πασχάλης ἔθηκε τὰς δε-
κάρας ἀψοφητὴ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς φιλίας, καὶ
ἐχώρησεν, ὡς βρεμμένη γάτα, πρὸς τὴν ἐξοδὸν,
καταπόρφυρος καὶ κατησχυμένος. Ἐγὼ τὸν ἠ-
κολούθησα χωρὶς νὰ ἔξέρω ἀκόμη διατί. Ὅ-
ταν ἐξήλθομεν εἰς τὴν ὁδὸν, τότε πρῶτον ἔμα-
θον, ὅτι αἰτία ὅλης ἐκείνης τῆς ταραχῆς, καὶ
τῆς οὕτω πρόωρου διακοπῆς τοῦ γλεντιοῦ μας
ἦτον ἡ εἰς τὸ ζυθοπωλεῖον εἴσοδος τοῦ κυρίου
N. ! Ὁ κύριος N. ἦτον ὁ ὑπὸ τῶν τάξεων αὐ-
τοῦ ἀνεξαίρετως χλευαζόμενος καὶ ἐκσυριττόμε-
νος καθηγητῆς, πρὸ τοῦ ὁποίου καὶ τὸ ἔσχατον
παιδάριον τοῦ γυμνασίου δὲν τὸ εἶχε διὰ τί-
ποτε εἰς τὴν ἐποχὴν μου νὰ καπνίσῃ τὸ τσι-
γαράκι του, ἐν αὐτῇ τῇ παραδόσει. Ὁ δὲ Πα-
σχάλης ἦτο μέγας τότε, ἀναγνώστὰ μου, μὲ
μύστακας ἐναμιλλωμένους πρὸς τοὺς τοῦ κυρίου
N. ! Ἄλλὰ φαίνεται, ὅτι ὁ Πασχάλης, ὡς πτω-
χὸς τουρκομερίτης, εἶχε διδαχθῆ ἐξ ἀπαλῶν ὀ-
νύχων νὰ σέβηται τοὺς διδασκάλους του. Καὶ
μὴ τὸν ἐκλάβῃς διὰ τοῦτο περιορισμένου νοῦς
ἄνθρωπον, παρακαλῶ. Ἡ χρηστοθήθεια δὲν εἶ-
ναι εὐθῆεια. Ὁ δὲ Πασχάλης ἦτον ὁ ἐξυπνό-
τερος, ὁ πρακτικώτερος ὄλων ἡμῶν. Διότι ἐνῶ
ἡμεῖς οἱ ἄλλοι μετ' ὀλίγον, ὡς φοιτηταί, ἤρ-
χίσαμεν νὰ σαπαλαῶμεν τὸν πολυτιμώτατον

τῆς ζωῆς ἡμῶν χρόνον ἀτακτοῦντες ἐν ταῖς
πλατείαις καὶ ταῖς λεωφόροις τῶν Ἀθηνῶν,
ἐκφωνοῦντες πολιτικούς λόγους, φωνασκοῦντες
περὶ Φάλαγγος καὶ διὰ τοῦτο ψυχρολούμε-
νοι διὰ πυροσβεστικῶν ἀντλιῶν, δερόμενοι ὑπὸ
τραμπούκων, μισθωτῶν τοῦ τότε ὑπουργείου,
καὶ ἐπὶ τέλους ῥεμβάζοντες ἐν ταῖς φυλακαῖς
τοῦ Γκαρπολα, ὁ γνωστικὸς Πασχάλης, ἐνῶ ἦ-
τον ἐλεύθερος νὰ μείνῃ δύο ἔτη εἰς τὸ Πανε-
πιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν ἐσπούδαζεν ἐν Γερμα-
νίᾳ, καὶ ἐσπούδαζε τὴν ἐπωφελεστέραν τῇ Ἑλ-
λαδί ἐπιστήμην, τὴν ὀρυκτολογίαν καὶ μεταλ-
λευτικήν. Κατ' ἀρχὰς εἶχεν ἐγγραφῆ εἰς τὸ
πανεπιστήμιον τῆς Φράιβουργ καὶ ἐκεῖθεν μοι
ἔγραφεν ἐπαινῶν τὸ ἄλλως μικρὸν τοῦτο ἴδρυ-
μα, ἐκθειάζων τὴν εὐκοσμίαν καὶ τῶν ἀτακτο-
τέρων φοιτητῶν εὐθὺς ὡς πατήσωσι τὸν πόδα
εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Πανεπιστημίου, θαυμάζων
τὴν δραστηριότητα καὶ φιλεργίαν τῶν καθη-
γητῶν· πρὸ πάντων ὅμως πανηγυρίζων τὴν
καλοκάγαθίαν τῶν σοφῶν ἐκείνων διδασκάλων,
οἱ ὅποιοι διὰ τῆς πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτῶν
συγχρωτίσεως καὶ συγκοινωνίας, εἴτε ὡς ἐπί-
τιμα μέλη τῶν σωματείων τῶν τελευταίων,
εἴτε διὰ τῶν συνεχῶν ὑποδοχῶν καὶ φιλοξενή-
σεων αὐτῶν ἐν τοῖς κόλποις τῶν οἰκογενειῶν
τῶν, πραγματοποιοῦσι σιωπηλῶς τὸ μέγιστον
μέρος τῆς ἐξηθικεύσεως τῆς φιλομάχου καὶ φι-
λοπότου ἐκείνης νεολαίας.

Ἄλλ' ἔτι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐκρινοῦ μου ἐξα-
μήνου ἐν Γοττίγγῃ ἦλθε καὶ ὁ Πασχάλης ἐκεῖ
πλησίον ἐπὶ τῶν ὁρέων τοῦ Χάρτς. Διότι εὐθὺς
ὡς διεδόθη, ὅτι ὁ σιδηροῦς Ἀρχικαγκελάριος
τῆς Γερμανίας, ἐν τῇ συγκεντρωτικῇ μακίᾳ τῆς
πολιτικῆς του, προτίθεται νὰ μεταθέσῃ εἰς
Βερολίνον τὴν ἐν Κλάουσταλ ἀκμαίαν Ἀκαδη-
μίαν τῆς μεταλλευτικῆς, ἔσπευσε νὰ μεταβῆ εἰς
τὴν τελευταίαν, ὅπως, πρὸ τῆς καταστροφῆς,
ὡς μοι ἔγραφεν, ἐπωφεληθῆ τοῦ διπλοῦ πλεονε-
κτήματος θεωρητικῶν καὶ πρακτικῶν σπουδῶν.
Διότι περὶ τὴν Κλάουσταλ ὑπάρχουν, ἐξηρητη-
μένα ἐκ τῆς Ἀκαδημίας, πολλὰ καὶ διάφορα
μεταλλεῖα καὶ μεταλλουργεῖα, ἐν οἷς οἱ φοιτη-
ταὶ δικαιοματικῶς ἐργάζονται, ἐξασκούμενοι
ὑπὸ τῆν ἄμεσον ἐπιτήρησιν καὶ ὁδηγίαν τῶν
σπουδαιοτέρων ὀρυκτολόγων καὶ μεταλλουργῶν
τοῦ Κράτους. Καὶ κυρίως εἰπεῖν, ἡ μικρὰ τῆς
Κλάουσταλ πόλις εἶναι γέννημα καὶ θρέμμα τῶν
ἀνωτέρω καταστημάτων. Ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς
δὲν συνίσταται, εἰ μὴ ἐκ τοῦ προσωπικοῦ τῶν
μεταλλείων, τῶν μεταλλουργικῶν ἐργοστασίων
καὶ τῆς Ἀκαδημίας.

Πρὸς τὴν πόλιν ταύτην κατηυθυνόμην δύο
περίπου ὥρας ἀπὸ τῆς μετὰ τοῦ ἱατροῦ μου συν-
διαλέξεως, καὶ μετὰ τινων ὥρων ταξείδιον διὰ
σιδηροδρόμου ἐφθασα εἰς Ὀστεροδην. Ἐντυθεὶν
ἢ πρὸς τὰ ἄνω πορεῖα γίνεται διὰ τῶν συνῆ-

θων τῆς Γερμανίας ταχυδρομικῶν ὀχημάτων, ὑπὸ τεσσάρων συρομένων ἵππων ἐπὶ τῆς ἀνηφορικῆς λεωφόρου. Ἡ Κλάουσταλ κεῖται ὑψηλὰ ἐπὶ τοῦ Χάρτε, πολὺ ὑψηλὰ· καὶ ἡ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐλικοειδῆς πρὸς αὐτὴν ἀνάβασις, παρεῖχεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ὁδοιπόρου μαγικώτατα ἐναλλάξ θεάματα τερπνοτάτων κοιλάδων, παχυσκίων δασῶν, χιονοσκεπῶν ἐν ἀπόπτω κορυφῶν ὄρεων, φωτεινῶν ὄροπεδίων, ἀγρίων φαράγγων καὶ ἠλιβάτων πετρῶν, μὲ τοὺς κελαιρισμοὺς τῶν χαμηλὰ κυλιόμενων ῥυακίων, τοὺς ῥόχθους τῶν ἀφ' ὑψηλοῦ παφλαζόντων καταρρακτῶν, καὶ ὅλην ἐκείνην τὴν ποικιλίαν τῶν χρωμάτων, δι' ὧν ἡ χεὶρ τοῦ Φθινοπώρου, ἐφαπτομένη, ποικίλλει τὰ ἐνδύματα τῆς φύσεως, μικρὸν πρὶν ἢ τῆς ἀφαιρέσει τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο. Ἐπειτα ἡ εὐδία τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἦτο κατὰ τι σπάνιον ἐν Γερμανίᾳ! Ἐλαφροὶ ζέφυροι, βαλσαμωμένοι ὑπὸ τῆς εὐώδους τῶν πευκῶν ῥητίνης, ἐπαιζον σεῖοντες τὰ κυανὰ τῶν θυρίδων τῆς ἀμάξης παραπετασματῖα, ζωογονοῦντες τὰς μορφὰς τῶν ὁδοιπόρων, ἀναγεννῶντες τὸ αἷμα ἐντὸς τῶν καρδιῶν καὶ τῶν πνευμόνων μας. Ὁ ἠλιοκαὴς ταχυδρόμος, μὲ τὰ λευκὰ τῆς τάξεώς του σήματα ἐπὶ τοῦ μελανοῦ σκυτίνου πύλου, μὲ τὴν ἀδιακόπως πλαταγοῦσαν μάστιγά του, ὁσάκις προεφαίνετο χωρίον τι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἡμῶν, ἀπεκρέμα τὴν σιλπινὴν αὐτοῦ σάλπιγγα ἀπὸ τῆς μασχάλης, σαλπίζων ὀρεκτικώτατα μελωδικὰς τινὰς στροφὰς τοῦ δημῶδους τῶν ταχυδρόμων σαλπίσματος, ὅπως ἀναγγεῖλη τὴν προσέγγισίν του. Τὰ περικυκλοῦντα ἡμᾶς ὄρη ἀντήχουν θαυμασίως τοὺς τελευταίους φθόγγους τῶν στροφῶν του. Ἄλλ' ὁσάκις ἐπλησιαζόμεν πλέον εἰς τὸ χωρίον, τότε τὴν ὑψηλὴν τὴν ἠχοῦς μουσικὴν τὴν ἀπεστόμιζον ἐξαιφνης αἱ ἰσχυραὶ κραυγαὶ τῶν χηνῶν, αἵτινες ἐσπευδον νὰ μᾶς ὑποδεχθῶσι μὲ ἀνοικτὰς πτέρυγας καὶ προτεταμένους λαίμους· οἱ γρυλισμοὶ τῶν χοίρων, οἵτινες ἐπροθυμοῦντο νὰ μᾶς παραχωρήσουν ἐλευθέρην διαβάσιν, ὑποχωροῦντες κατὰ πυκνὰς φάλαγγας, μὲ ὑψηλὰ συνεστραμμένους οὐράς, δι' ὧν μᾶς ἐχαιρέτων, ἐπὶ τὸ στρατιωτικώτερον· καὶ τέλος αἱ ζωηραὶ φωναὶ φαιδροτάτων παιδίων, τρεχόντων πρὸς συνάντησίν μας, τρεχόντων ὅπως κρεμασθῶσι πρὸς τὰ ὀπισθεν τῆς ἀμάξης. Ὡς καὶ οἱ ἵπποι ἦσαν ἐνθουσιασμένοι. Ὅσῳ ὑψηλότερον ἀνεβαίνομεν, τόσῳ μᾶλλον ἐλαφροὶ, μᾶλλον θυμοειδεῖς ἐγίνοντο. Ἡ ἀμάξα εἶχε δέκα θέσεις· ἀλλ' ἐπιβάται δὲν ἤμεθα παρὰ τέσσαρες μόνον. Εἶχον λοιπὸν λόγους καὶ οἱ ἵπποι νὰ ἦναι εὐχαριστημένοι κατὰ τὸ ταξειδίον ἐκεῖνο.

Ἦδη πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου ἐφθάσαμεν εἰς τὸ τερπνὸν καὶ δασοστεφές ὄροπέδιον, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁποίου κεῖται ἡ Κλάουσταλ.

Καὶ μικρὸν πρὶν ἢ ἐξέλθωμεν τῶν καταπύκνων

ἐκεῖνων δασῶν, βραδυπορούσης τῆς ἀμάξης διὰ τὸν ἀνήφορον, αἴφνης ὠχρὰ τις μορφή παρέκυψε διὰ τῆς ἀνοικτῆς θυρίδος, παρ' ἣν ἐκαθήμην· θερμὴ καὶ τοῦτ' αὐτὸ πυρέσσουσα χεὶρ ἐσφιγξεν νευρικῶς τὴν ἐδικὴν μου. Ἦτον ὁ Πασχάλης, ἐλθὼν πρὸς προὔπαντησιν, συνεπεῖα τοῦ ἐξ Ὀστερόδης τηλεγράφου μου. Ὁ Πασχάλης, μὲ τὴν στολὴν τῶν μεταλλευτῶν, μὲ τὸ φοιτητικὸν αὐτοῦ κασκέτιον, ὑπὲρ τὸ σκιαδίον τοῦ ὁποίου ἐστίλθον χιαστὰ δύο μικραὶ ἀργυραὶ σφύραι· τὸ γενικὸν τῶν μεταλλευτῶν καὶ ὀρυκτολόγων σῆμα. Πρὶν ἔτι τὸν παρατηρήσει ὁ ἠνίοχος καὶ σταματήσῃ τοὺς ἵππους, ἐγὼ εὐρέθην ἐκτὸς τῆς ἀμάξης ἐντὸς τῆς ἀγκάλης τοῦ φιλάτου.

Εἶχον παρέλθει ὑπὲρ τὰ δύο ἔτη, ἀφ' οὗτου δὲν εἶδομεν ἀλλήλους. Καὶ ἦτο μὲν ὁ Πασχάλης ἀνέκαθεν ὑπόχλωμος καὶ ἀναιμικός, ὡς νέος ὅστις ὅσον φειδωλῶς περιποιεῖτο τὸ σῶμα, ἄλλο τόσον ἀφειδῶς κατεπόνει τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, ἀλλὰ ποτὲ δὲν τὸν εἶχον ἰδεῖ τόσον ὠχρὸν, τόσον καταβεβλημένον. Μάλιστα ἐπὶ τῶν δροσερῶν ἐκεῖνων ὄρεων, ἐν μέσῳ ἀναπαύσεων τῶν πλέον ἀσυγκροίτως ἀνθρωπινωτέρων ἀπὸ τὰς ἐν Ἀθήναις, καὶ ὕστερον ἀπὸ τόσους διθυράμβους ὑπὲρ τοῦ κλίματος ἐν ᾧ ἔζη, ἐπερίμενον νὰ τὸν εὕρω πλήρη ζωῆς καὶ δυνάμεως. Καὶ ὅμως αὐτοῦ ἐνώπιόν μου τὸν εἶχον, βωδὸν ἐκ συγκινήσεως, καὶ τὸν ἐσφιγγον ἐπανελημμένως εἰς τὴν ἀγκάλην μου, καὶ φρίσσων ἠσθανόμην τὴν θερμὴν τῶν ξηρῶν αὐτοῦ χειλῶν, τὸν πυρετὸν τῶν ἐφιδρωμένων χερῶν του, ἐγὼ ὅστις, μ' ὄλην τὴν ἀσθένειαν καὶ τοὺς κόπους τοῦ ταξειδίου, ἐκινούμην ἐν τῷ μέσῳ τῆς ζωογόνου ἐκείνης ἀτμοσφαιρας τόσον ἐλαφρὸς, τόσον δυναμωμένος!

— Ἀδελφέ μου, Πασχάλη, μὲ φαίνεσαι ὀλίγον ἀνήμπορος! τῷ εἶπον, μετὰ τὰς μακρὰς καὶ ἐπανελημμένους ἡμῶν περιπτώξεις.

— Ἄ μπά! Δὲν ἔχω τίποτε. Εἶπεν ἐκεῖνος ἀδιαφόρως. Ἔτσι εἶμαι πάντοτε.

— Παράδοξον! Ἐπερίμενα νὰ σὲ ἰδῶ παχὺν παχὺν καὶ κόκκινον μέσα εἰς τὸν καθαρὸν αὐτὸν ἄερα.

— Ὡ! εἶπε τότε ὁ Πασχάλης μετὰ μελαγχολικοῦ μειδιάματος — περιμένεις πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν συνδυάζονται μὲ τὸ ἐπάγγελμά μας. Ὁ καθαρὸς ἄερας εἶναι διὰ σέ, ὅστις ἐρχεσαι ἐπίτηδες νὰ τὸν ἀναπνεύσῃς, ὅχι δι' ἡμᾶς, ποῦ ζοῦμεν ὅλην τὴν ἡμέραν, ὡς τυφλοπόντικοι, μέσα εἰς τὰ ἐγκατα τῆς γῆς, ἢ ἀναπνέομεν τοὺς δηλητηριώδεις ἀτμοὺς τῶν μετάλλων ἐν τοῖς μεταλλουργεῖσι. Ἐπειτα εἶχον καὶ ὀλίγην ἀϋπνίαν ἐσχάτως. — Ἦμην τόσον ἀνήσυχος — Σ' ἐπερίμενα καθ' ἑκάστην.

Ὁ ταχυδρόμος, ἅμα ἐξελθὼν τοῦ δάσους, ἤρχισε νὰ σαλπίζῃ τὰς γλυκυτέρας στροφὰς τοῦ

ἄσματος του, προφανῶς διότι ἀνήγγελλε τὴν ἀφίξιν του ὄχι τὸσον εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Κλάουσταλ, ὅσον εἰς τὰ τέκνα καὶ τὴν σύζυγόν του. Ἡμεῖς ἠκολουθοῦμεν τὴν ἀμαξάν μακρόθεν, κρατούμενοι ἀπὸ τῶν χειρῶν.

— Ἄφες τον νὰ πάγη. Εἶπεν ὁ Πασχάλης. Δὲν χάνεις τίποτε. Θὰ σοῦ φέρῃ τὰ πράγματά σου εἰς τὸ σπίτι μου. Ἐδῶ εἴμεθα ὅλοι γνώριμοι ἄλλως τε ἔχω παραγγεῖλει εἰς τὸ ταχυδρομεῖον.

Μετ' ὀλίγον ἐξελίχθησαν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν, ὡς εὐρεῖς καὶ παχύτατοι χλοεροὶ τάπητες, οἱ περὶ τὴν Κλάουσταλ λειμῶνες. Ὑψηλαί μερνωμέναι καπνοδόχοι, ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἐγειρόμεναι, προσεῖλκυσαν τὴν προσοχὴν μου: ἀναμφισβόλως ἀνήκον εἰς τὰ μεταλλεῖα. Αἱ στέγαι τῆς πόλεως μὲν διεκρίνοντο ὡς ἀγροὶ κοκκινωπῆς γῆς νεοστὶ ὠργωμένης, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀνοικτοῦ πρασίνου χρώματος τοῦ ὄροπεδίου. Ἄλλ' αἱ οἰκίαι δὲν ἐφαίνοντο ἔτι, διότι κείνται χαμηλότερον τῶν λειμῶνων, ἐν τῷ λεκανοπεδίῳ καὶ ἐκατέρωθεν τοῦ διατέμνοντος τὴν πόλιν ποταμίσκου. Ὁ βασιλεύων ἥλιος ἐνεδύετο θαυμαστὴν μεγαλοπρέπειαν, ἐπιχρυσῶν τὰς κορυφὰς τῶν ἀπέναντι ὑψωμάτων· μακρυνὴ ἀρμονία κωδῶνων, ὡς ἦχοι μουσικῆς ἐκπνεύσεως, ἀφικνεῖτο μέχρις ἡμῶν ἀπὸ τῶν περίξ κλιτύων, ἐφ' ὧν διεκρίνοντο ἀμυδρῶς λευκαὶ ἀγέλαι βοσκημάτων, ἐπιστροφόντων οἴκαδε. Εἰς ἔτι μακροτέρας ἀποστάσεις αἱ δασοσκεπεῖς τῶν ὄρεων πλευραὶ ἐχρωματίζοντο ὀλονὲν μελανώτεραι· λευκὴ ὀμίχλη ἤρχιζε νὰ αἰωρῆται ἐπ' αὐτῶν. Καὶ ὑπεράνω αὐτῶν ἡ ὑψηλοτάτη κορυφὴ τοῦ Χάρτς, ὁ *Χιονόσκουφος* κατὰ τὴν γλῶσσαν τοῦ τόπου, καθίστατο ἀπὸ λευκῆς ἐρυθρὰ κ' ἐρυθροτέρα, ἀμιλλωμένη κατὰ τὴν ὠραιότητα τοῦ χρωματισμοῦ πρὸς τὴν γνωστὴν ἀνταύγειαν τῶν Ἄλπεων. Μετ' ὀλίγον τὰ τιτυθίσματα τῶν πτηνῶν εἰσῆγχαν· οἱ ἦχοι τῶν κωδῶνων ἐξέπνευσαν· οἱ ζέφυροι ἐκοιμήθησαν· οὐδὲ φύλλον ἐκινεῖτο. Παράδοξον αἰσθημα θρησκευτικῆς κατανούξεως συνεῖχε τὴν καρδίαν μου πρὸ τοῦ μεγαλείου τῆς φύσεως! Ἀπερίγραπτος συγκίνησις ἐδέσμευε τὴν γλῶσάν μου. Ὁ Πασχάλης ἔσφιγγε διαρκῶς τὴν χεῖρά μου, καὶ με ἠτένιζε μετ' ἐσωτερικῆς ἱκανοποιήσεως διὰ τὴν βαθεῖαν ἐντύπωσιν, ἣν ἐποίει ἐπὶ τῶν αἰσθήσεών μου ἡ σκηνογραφία. Ἐπὶ τέλους διέκοψε τὴν σιωπὴν :

Ἐπὶ πάντων τῶν ὄρεων ἡσυχία βασιλεύει.

Ἐπὶ τῶν κλαδίσκων πλέον οὔτε φύλλον δὲν σαλεύει.

Τὰ πτηνὰ ταῖρι ταῖρι κοιμῶνται σιγὰ κ' εὐτυχῆ—

Ἦ, καρτέρει, καρτέρει, καὶ οὐ θὰ κοιμᾶσ' ἐν βραχεῖ!—

Οἱ μελαγχολικοὶ οὗτοι τοῦ μεγάλου τῆς Γερμανίας ποιητοῦ στίχοι, ἀπαγγεληθέντες ὑπὸ τοῦ Πασχάλη οὕτως, ἀπροσδοκῆτως, ἑλληνιστί, μετὰ βαθέος πάθους καὶ ἀληθοῦς συναίσθηματος τῆς σημασίας αὐτῶν, δὲν ἤξεύρω πῶς μ' ἐπροξένησαν τὴν γλυκειὰν ἀνατριχίαν, καὶ ἔφεραν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου τὰ δάκρυα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δὲν μοὶ συμβαίνουσι συνήθως, εἰ μὴ ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν ἀνεφίκτως ὑψηλῶν σκέψεων, ἀμετρήτως βαθέων αἰσθημάτων, ἀλλὰ καὶ τοῦτο πάλιν μόνον ὅταν ἡ ψυχὴ μου τύχη νὰ ἦναι καταλλήλως διατεθειμένη.

— Ἐκεῖ ἐπάνω τοὺς ἔγραψεν. Εἶπεν ὁ Πασχάλης δεικνύων μοὶ τὴν χιονοσκεπῆ κορυφὴν τοῦ Βρούκ. — Βλέπεις τὸ μελανόν ἐκεῖνο σημεῖον; Αὐτὸ εἶναι τὸ ξενοδοχεῖον, ὅπου διεφυκτέρευσα. Ἐπὶ τῶν τοίχων αὐτοῦ σώζεται ἀκόμη ἡ ἡμερομηνία καὶ τὸ ἰδιόγραφον ὀνομά του. Πρέπει νὰ ἦτο τοιαύτη τις ἐσπέρα, ὅταν ἔγραψε τοὺς στίχους. Τόσον εὐδία, τόσον γαληνιαία.

— Καὶ ἔχετε λοιπὸν συχνὰ τόσον μαγικὰς ἐσπέρας ἐπὶ τοῦ Χάρτς;

— Πολὺ συχνὰ ὄχι. Ἄλλὰ τώρα εἶναι ὁ καιρὸς τῶν. Ἀπὸ τινος ζῶμεν ἐνταῦθα ὡς ἐν Παραδείσῳ. Διὰ τοῦτο ἐπέμενον νὰ ἐπιστεύσης τὴν ἔλευσίν σου.

— Καὶ δὲν ἐφοβεῖσο μήπως σοῦ φέρω τὴν κακοκαιρίαν;

— Ὅχι τόσον, ὅσον μὴ δὲν προφθᾶσης τὴν κλοκαιρίαν. Δὲν ἔχεις ἰδέαν τί ἄλλοπρόσκαλλος εἶναι ὁ γέρος ἐκεῖ ἐπάνω, με τὸν αἰωνίως λευκὸν σκουφόν του. Τί δύστροπος! Δι' αὐτὸ κύτταξε νὰ κοιμηθῆς ἀπόψε καλὰ, νὰ ξεκουρασθῆς ἀπὸ τὸ ταξίδι. Νομίζω φρόνιμον νὰ τὸν ἐπισκεφθῶμεν ἐνῶσφ εἶναι ἴστα καλὰ του.

— Τί! ἀμέσως αὔριον ἐννοεῖς;

— Ναι, ναί! Πρέπει νὰ τὸν καλοπιάσωμεν· εἶναι ὁ μόνος τρόπος νὰ τὸν κάμωμεν νὰ παρατεῖν τὴν εὐμένειάν του. Δὲν νομίζεις;

— Ἀμφιβάλλω! Εἶπον ἐγὼ, ἀναφερόμενος ὄχι τόσον εἰς τὸν τρόπον, περὶ οὐ ὠμίλει, ὅσον εἰς τὰς δυνάμεις ἡμῶν ἀμφοτέρων.

— Ὡ, βέβαια, βέβαια! Ἐξηκολούθησεν ὁ Πασχάλης, μετὰ πειρακτικοῦ μειδιήματος. Ὅταν ἰδῆ, ὅτι ὁ νέος προσκυνητῆς του δὲν ὁμοιάζει ἐμας τοὺς βεβήλους καὶ βαναύσους, οἱ ὁποῖοι τὸν ἀναβάνομεν μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ λερῶσωμεν τὴν σκουφίαν του, ὅτι ἐντὸς τοῦ ὠχροῦ τούτου μετώπου ἐγκυμονεῖται μία ῥῆδη πρὸς ἐπαινόν του, τότε βεβαίως θὰ μᾶς φερθῆ ὅπως πρέπει. Ὡς πρὸς τοῦτο ὁμοιάζει κ' αὐτὸς ὅλους τοὺς μεγάλους. Ἐν τούτοις κάμε καὶ σὺ πῶς τὸν θαυμάζεις ἀπὸ τώρα· πῶς δὲν ἤξεύρεις πόθεν ν' ἀρχίσῃς τὸ ἐγκώμιόν του.

Και τότε σὲ ὑπόσχομαι ἐπὶ τοῦ Χάρτς πολλὴν τέρψιν καὶ διδασκαλίαν.

— Λοιπὸν πάντοτε ὁ ἴδιος; Ἀνέραξα ἐγὼ γελῶν. Πάντοτε τὸ τερπνόν, ἀχώριστον ἀπὸ τοῦ ὠφελίμου; Κ' ἐλησμώνησας τὸ φιάσκο 'σ τὴν μπιραρία τοῦ Μπεριουδάκη; Ἐδῶ ἐγελάσαμεν καὶ οἱ δύο ἀπὸ καρδίας.

— Ἐν τούτοις, εἶπεν ὁ Πασχάλης μετ' ὀλίγον σοβαρῶς, τώρα τὸ πρᾶγμα διαφέρει. Τώρα δὲν πρόκειται νὰ πιθηκίσωμεν ἀπλῶς τοὺς ζενισμοὺς, νὰ μάθωμεν πῶς διαδραματίζονται αἱ κωμικοτραγικαὶ σκηναὶ γερμανικῆς μέθης, ἀλλὰ νὰ γνωρίσωμεν τὰς τοποθεσίας, ἐν αἷς ὁ νηφαλιώτατος δραματικὸς τῆς χώρας ταύτης ὑπέθεσε τὰς τόσον μαγικὰς καὶ φανταστικὰς σκηνὰς τοῦ Φάουστ.

— Ἀλήθεια λέγεις. Ἐλησμώνησα πῶς ἡ Παραμονὴ τοῦ Μαΐου διαδραματίζεται ἐπὶ τοῦ Χάρτς. Καὶ εἶναι λοιπὸν ἐδῶ κοντὰ τὸ μέρος;

— Νά! ἐκεῖ ἐπάνω ὑψηλὰ εἶναι τὸ ὄροπέδιον, ἐφ' οὗ ἐσκηνοθέτησε τὰ ὄργια καὶ τοὺς χοροὺς τῶν Μαγισσῶν κατὰ τὴν παραμονὴν τοῦ Μαΐου· καὶ ἔμπροσθεν, κάτω, χαίνει εἰς καταπληκτικὸν βάθος τὸ βάραθρον, τὸ ὁποῖον καὶ σήμερον ἀκόμη ὀνομάζεται: ὁ *Λέβης τῶν Στριγγλῶν*. Πολὺ κοντὰ δὲν εἶναι· ἀλλὰ πάντοτε κοντύτερα δι' ἡμᾶς, παρὰ διὰ τοὺς Ἀμερικανούς, οἱ ὁποῖοι διαπλέουν τὸν ὠκεανὸν πρὸς ἐπίσεψίν του.

Οὕτω κατηρχόμεθα εἰς τὴν πρὸ ἡμῶν ἀποκαλυφθεῖσαν τώρα πολίχνην, ἐγὼ μὲν ἀπερροφημένος ὑπὸ τοῦ περὶ ἐμὲ μεγαλείου, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους πότε πρὸς τὸ ἐν πότε πρὸς τὸ ἄλλο σκηνογραφικὸν θαῦμα, ὁ δὲ Πασχάλης χαιρετῶν τοὺς διαβάτας καὶ ἀντ' ἐμοῦ, ἀλλὰ πάντοτε μὲ τὸ κηδεμονικὸν αὐτοῦ βλέμμα ἐπ' ἐμοῦ, πρόθυμος νὰ μοι ὀνομάσῃ τὰς τοποθεσίας, ν' ἀριθμήσῃ τὰς εἰδικὰς μιᾶς ἐκάστης καλλονὰς, ὡς ἐὰν μὴ ὑπῆρχεν ἐπὶ τῶν ὄρεων ἐκείνων σπιθαμὴ γῆς, ἐφ' ἧς νὰ μὴ ἐπάτησεν ὁ ποὺς του. Καὶ ὑπεδύετο τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ ξεναγοῦ τόσῳ μᾶλλον ἀσμένως, καθ' ὅσον, ἀνέκαθεν εἰς τακτικὴν ἀλληλογραφίαν διατελοῦντες, δὲν εἴχομεν, κατὰ τὴν συνάντησίν μας ταύτην, πολλὰ τινα ἰδιαιτέρα νὰ διακοινώσωμεν πρὸς ἀλλήλους.

Αἱ οἰκίαι τῆς Κλάουσταλ, ἐκτὸς τῶν ἐπισημονικῶν ἰδρυμάτων, οὐτ' ἐπὶ μεγέθει οὐτ' ἐπὶ καλλονῇ διακρίνονται. Αἱ ὁδοί, δι' ὧν διερχόμεθα, ἦσαν ἀνάλογοι πρὸς τὰ ἐπ' αὐτῶν οἰκοδομήματα. Ἀνήφοροι καὶ κατήφοροι εἶναι πράγματα συχνὰ καὶ ἀναπόφευκτα διὰ τὴν ὀρεινὴν πολίχνην. Ἐν τούτοις πάντα ταῦτα ἦσαν ἀξιολόγως λιθοστρωμένα. Διότι μ' ὄλην τὴν ἀπροσεξίαν ἡμῶν, καὶ τὴν ἀμυδρότητα τῶν διὰ πετρελαίου παροδίων φανῶν, σπανίως προσεχρούμεν ἐπὶ ἐξοχῶν καὶ οὐδέποτε ἐπέσαμεν

εἰς βόθρον τινά. Παράξενος μοὶ ἐφάνη καὶ πρωτοφανὴς ἡ προσαγορεύσις τῶν παριόντων. Διότι ἐν Κλάουσταλ οὐδένα θὰ συναντήσητε καθ' ὁδὸν χωρὶς νὰ σᾶς προσαγορεύσῃ: *Glück auf!* καὶ ὅταν ἀκόμη τῷ εἴσθε ὅλως διόλου ἀγνωστος. Κατ' ἀρχὰς ἐνόμισα ὅτι προσέφερον τὸ *Καλημέρα* τῶν Γερμανῶν τόσον ἰδιωματικῶς, ὥστε νὰ παραλλάσῃ μέχρι παρεξηγήσεως. Ὅταν ὅμως ἐπέισθην, ὅτι δὲν προσεφώνουν παρὰ *Ἔσο τυχηρὸς!* ἠρώτησα τὴν αἰτίαν.

— Αἱ! αὐτὸ, βλέπεις, ἐπακολοθεῖ εἰς τὸ ἐπάγγελμά μας. — Εἶπεν ὁ Πασχάλης μελαγχολικῶς. — *Καλημέρα* καὶ *καληνύκτα*, εἰς τὸν μεταλλορύκτην λεγόμενον, θὰ ἦτο σκληρὰ εἰρωνεῖα. Ἡμέρα δὲν ὑπάρχει διὰ τοὺς διανύοντας αὐτὴν ἐντὸς τῆς ἐρεβώδους νυκτὸς τῶν καταχθονίων, οὔτε νύξ διὰ τοὺς διάγοντας αὐτὴν ἐν ἐργασίᾳ ὑπὸ τὴν λάμπιν τῶν φανῶν καὶ τῶν λαμπάδων. Διὰ τοῦτο μὴ τοὺς εὐχηθῆς ποτὲ τοιοῦτόν τι, ἂν θέλῃς νὰ μὴ τοὺς ἐνθυμίσης τὴν δυστυχίαν των. Εὐχου εἰς πᾶσαν περίστασιν καὶ εἰς ὄντιν' ἀπαντᾶς νὰ ἦναι τυχηρὸς. Ὅλοι ἐδῶ ἔχομεν ἀνάγκην τῆς εὐχῆς ταύτης.

— Ἀλλὰ τί σημαίνει λοιπὸν, κύριε; ἠρώτησα ἐγὼ, γελῶν ἐπὶ τῇ σπουδαιότητι, μεθ' ἧς ὁ Πασχάλης ἤρξατο νὰ περιβάλλῃ τὸ ζήτημα.

— Ὡ! εἶπεν ἐκεῖνος ἔτι μελαγχολικώτερον. — Ἡ εὐχὴ αὕτη δὲν σημαίνει, ὡς νομίζουσι πολλοί: *Ἔσο τυχηρὸς* ν' ἀνασκάψῃς κανένα ἀδάμαντα! *Ἔσο τυχηρὸς* ν' ἀνακαλύψῃς καμμίαν φλέβαν χρυσοῦ! ἀλλὰ σημαίνει διὰ τὸν πτωχὸν μεταλλευτὴν: *Ἔσο τυχηρὸς* νὰ μὴ πέσῃ κανεὶς ὑπόγειος θόλος καὶ σὲ πλακώσῃ! *Ἔσο τυχηρὸς* νὰ μὴ ἀναφθοῦν τὰ ἀέρια τῶν μεταλλείων καὶ σὲ καύσουν! Καὶ οὕτω καθεξῆς.

Τοιοτοτρόπως ἐφθάσαμεν μέχρι τῆς οἰκίας του, καὶ — *Glück auf!* ἔχαιρετήσαμεν τὴν πρὸ τῆς θύρας προσδοκῶσαν οἰκοδέσποιαν. Τουτέστιν: *Ἔσο τυχηρὰ*, μήπως μετὰ μίαν στιγμὴν σοὶ ἀναγγείλουν, ὅτι εἶσαι χήρα, ὅτι ἠτεκνώθης! Ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ ὁ Πασχάλης εἶχε φροντίσει νὰ μοὶ παραχωρηθῇ κατάλυμα, ὄνομα καὶ πρᾶγμα ἀναπαυτικώτατον. Πρὸ πολλοῦ δὲν εἶχον κοιμηθῆ τόσον ἀναπαυτικὰ, τόσον χορταστικὰ, ὅσον κατὰ τὴν πρώτην ἐκείνην νύκτα ἐν Κλάουσταλ. Ἴσως συνεισέφερε καὶ ἡ κόπωσίς μου πρὸς τοῦτο. Διότι μόλις ἐδειπνήσαμεν καὶ τὸ ἐπῆρα διπλα. Τόσον ἤμην κουρασμένος ἀπὸ τὸ ταξίδιον.

Ἄλλὰ παραδόξως πῶς ἐχορτάσθην ὑπνον πολὺ πρὶν φέξῃ κυρίως ἡ ἡμέρα. Καὶ ἤκουον μὲν τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ πρὸ πολλοῦ ἤδη ἐγερθέντας καὶ κινουμένους, ἀλλ' ἀφοῦ ἦτον ἀκόμη τόσον σκοτεινὰ, ἐπροτίμησα νὰ μὴ σηκωθῶ. Ἐπὶ τέλους ἔκρουσε τὴν θύραν μου σφοδρῶς

καὶ εἰσῆλθεν ὁ Πασχάλης καταβεβρεγμένος ἄνωθεν ἕως κάτω.

— Βρὲ, ἀδερφέ! — ἀνέκραζεν ἐκπεπληγμένος — κοιμᾶσαι ἀκόμη; εἶναι μεσημέρι! —

Ἄληθῶς εἶχον κοιμηθῆ βλαθῶς ὄχι μόνον καθ' ὅλην τὴν νύκτα, ἀλλὰ καὶ τὸ ἡμισυ τῆς ἡμέρας! Καὶ δὲν δυσηρεστήθην μὲν τόσον ἐπὶ τούτῳ, ἐξεπλάγην ὅμως δυσαρέστως, ὅταν ἀποσύρας τὰ παραπετάσματα τῶν παραθύρων, εὔρον ὅτι τὸ δωμάτιόν μου δὲν ἐφωτίζετο περισσότερο ἀφ' ὅσον μέχρι τοῦδε. Ἡ βροχὴ ἐπιπτεν ὡς ἀπὸ μυριάων κρουσῶν πυκνὴ ὀμίχλη ἐκάλυπτε τὰ πάντα· ὁ οὐρανὸς ἦτο μαῦρος, πῖσσα! Εὐρισκόμεθα ἐν αὐταῖς ταῖς νεφέλαις!

— Καὶ τώρα;! εἶπον πρὸς τὸν Πασχάλην, ἐκπεπληγμένος ἐκ τῆς ἀπροσδοκῆτου μεταβολῆς.

— Τώρα — Ὁ Θεὸς ἐλεῆσαι ἡμᾶς καὶ οἰκτιρήσαι ἡμᾶς! — ἀπήντησεν ἐκεῖνος κρεμάσας τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν, ὡς ἄνθρωπος ἀπληπισμένος. — Τί κρῖμα νὰ μὴ ἔλθῃς ἐνωρίτερον! Ὅταν ἐβγῆκα ἐγὼ σήμερα πρῶτὴ νὰ πάγω εἰς τὸ μεταλλεῖον, δὲν ἐφαίνετο ἀκόμη τίποτε ὑποπτον. Καὶ ἴδιος τί κατάστασις πραγμάτων εἰς ὀλίγων ὥρων διάστημα!

— Λοιπὸν δὲν θ' ἀναβῶμεν σήμερον εἰς τὸν Χιονόσκουφον.

— Σήμερον; — Ἀνέκραζεν ὁ Πασχάλης, οἰκτιρῶν τὴν ἀφέλειαν τῆς ἐρωτήσεως. — Δὲν ἐρωτᾷς ἂν θὰ εἰμπορέσης νὰ βγάλῃς τὴν μύτη σου ἔξω ἀπὸ τὴν θύρα ἐδῶ καὶ καναδυὸ ἐβδομάδας, μόνον συλλογιέσαι Χιονόσκουφον! Διατί νὰ μὴ ἔλθῃς ἐνωρίτερον!

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐνόμισα ὅτι ὁ καλὸς φίλος μ' ἐφοβέριζε, μᾶλλον ἀστεϊζόμενος, διότι δὲν ἤλθον ἐνωρίτερον, ὡς ἐπεθύμει. Τὸν ἔστειλα λοιπὸν νὰ ἐνδύθῃ στεγνότερα φορέματα, χωρὶς νὰ δώσω σημασίαν εἰς τὰς προρρήσεις του. Ἐν τούτοις τὴν ἡμέραν ἐκείνην δὲν ἐβγάλαμεν τὴν μύτην μας οὔτε ἀπὸ τὸ παράθυρον. Τὴν ἐπιούσαν ἡ βροχὴ ἔπαυσεν, ἀλλὰ πυκνοτάτη λευκὴ ὀμίχλη ὑπερεπλήρου τὴν ἀτμοσφαιρὰν ἀποκρύπτουσα ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ὡς καὶ τὰς ἀπέναντι στέγας. Ἦνοιξα ἐπὶ τινὰς στιγμὰς τὸ παράθυρον, ἀλλ' ἠναγκάσθην νὰ τὸ κλείσω πάλιν: ἡ ὀμίχλη εἰσδύσασα εἰς τὸ δωμάτιον, ἀπεροφήθη τόσον ταχέως ὑπὸ παντὸς ἐν αὐτῷ μαλλίνῳ ὑφάσματος καὶ ὑπὸ τῶν ἐνδυμάτων ἡμῶν, ὡς ἂν τ' ἀντικείμενα ταῦτα εἶχον κατασκευασθῆ ὑπὸ τοῦ θαυματουργοῦ ἐκείνου πόκου τοῦ προφήτου Ἀαζῶν! Τὴν ὀμίχλην διεδέχθη βροχὴ μετὰ σφοδρότατου ἀνέμου, καὶ τὴν βροχὴν ὀμίχλη καὶ τὴν ὀμίχλην βροχὴ! Καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐπὶ ὀκτῶ ἡμέρας ἡ προφητεία τοῦ Πασχάλην ἐθριάμβευεν. Ὁ καιρὸς ἐψυχράνθη καθ' ὑπερβολὴν, κ' ἐγὼ ἤρχισα νὰ βῆχω σφοδρότερον παρά ποτε. Οὕτως, ὥστε ἐπὶ τινὰ καιρὸν δὲν ἐτόλμων νὰ προ-

βάλω τὴν μύτην μου οὔτε διὰ τῶν παραπετάσμάτων τῆς κλίνης.

Ἐν τούτοις ὁ Πασχάλης ἐξηκολούθει νὰ ἐξέρχεται τακτικὰ ἀνὰ πᾶσαν προμεσημβρίαν. Διότι, ἂν καὶ εἶχε διακοπὰς ὡς πρὸς τὰ μαθήματα, ὅμως διὰ τὴν πρακτικὴν του ἐξάσκησιν ἐδαπάνα τὸ πρῶτον ἡμισυ τῆς ἡμέρας, πότε μὲν ἐν τοῖς πλυνητηρίοις καὶ χωνευτηρίοις τῶν μεταλλουργειῶν, πότε ὅμως ἐν αὐτοῖς τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς, ἐμπεπιστευμένος τὴν ἐπιβλεψιν τῶν ἐργασιῶν, ἢ σκάπτων καὶ αὐτὸς ὡς ἀπλοῦς ἐργάτης. Δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ ὁποῖαν φανταστικὴν ἐντύπωσιν μοὶ ἐνεποίει ὁ σάκις τὸν ἔβλεπον ἐπιστρέφοντα ἐκ τῶν μεταλλείων. Μὲ τὸν ὠμοσκεπῆ αὐτοῦ σκουφον ἐπὶ κεφαλῆς, τὸν εἰδικὸν φανὸν τοῦ μεταλλευτοῦ κάτωθι τοῦ στήθους, μὲ τὴν σκυτίνην ποδιὰν περὶ τοὺς γλουτοὺς, καὶ τὴν ἀστράπτουσαν αὐτοῦ σφύραν ἐπὶ τοῦ ὤμου, μοὶ ἐφαίνετο ὡς ἐν τῶν ἀγαθοποιῶν ἐκεῖνων πλασμάτων τῆς γερμανικῆς μυθολογίας, εἰς τὰς χεῖρας τῶν ὁποῖων ὑποτίθεται ἐμπεπιστευμένη ἡ παραγωγὴ καὶ ἡ ἐπιτήρησις τῶν θησαυρῶν τῆς γῆς. Αἰ δασεῖκι ὄφρυς, τὸ μακρὸν καὶ πυκνὸν καὶ μελάντατον αὐτοῦ γένειον, ἡ ὠχροτάτη ὄψις, οἱ ἐκ τοῦ βάθους τῶν κοιλωμάτων αὐτῶν ζωηρῶς σπινθηροβολοῦντες ὀφθαλμοὶ, καὶ τὶς ὑπεράνθρωπος νευρικὴ δύναμις ἐμφωλεύουσα ὑπὸ τὴν διαφανῆ ἐπιδερμίδα τῶν ἰσχνῶν καὶ μακρῶν αὐτοῦ δακτύλων, μοὶ ἐπερῶννον συνεχῶς τὴν ἐντύπωσιν ἐκείνην μέχρι πραγματικῆς ἀναπαύσεως. Μόνον τὸ εὐτράπελον καὶ φιλοπαίγμονα καὶ πειρακτικὸν τῶν σκωπτικῶν τῆς μεταλλευτικῆς δαιμονίων ἐφαίνετο ἡμέρα τῆ ἡμέρα ἐκλείπον ἀπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ Πασχάλην. Ὅσον ἡ κακοκαιρία παρετεινετο, τόσον μεγαλύτερος, τόσον σιωπηλότερος καθίστατο ἐκεῖνος.

Ἐπὶ τέλους τὸ κακὸν ἔξω ἐδεινώθη τόσον, ὥστε ἀκριβῶς τὴν δεκάτην πέμπτην Αὐγούστου, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν λοιπῶν Κλαουθαλίων, ἐθέσαμεν τὰς θερμάστρας εἰς ἐνεργεῖαν. Πληκτικωτέρας ἡμέρας δὲν ἐπέζησα ἀκόμη! Ἡ βροχὴ ἐμάστιζεν ἀκαταπαύστως τὰ παράθυρα· ὁ ἀνεμος ἐσύριζε λυσσῶδῶς ἀπειλῶν ν' ἀνατινάξῃ τὴν στέγην τῆς οἰκίας· καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐπέπιπτε τόσον ἐξάφνικα, τόσον λάβρος κατὰ τῆς καπνοδόχου, ὥστε ὁ καπνὸς ἐπέστρεφεν ὅλως διὰ τῆς θερμάστρας, πληρῶν τὸ δωμάτιον καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς μου. Καὶ ἐνθυμούμην ἐγὼ τότε μετὰ δακρύων τὸ ἴεμενος καὶ καπνὸν ἀποθρῶσκορτα τοῖσαι τοῦ ὀμνηρομαθοῦς ἰατροῦ μου, καὶ μετενόουν πικρῶς, διότι τὸν παρήκουσα. Ἐπειτα ἤρχοντο αἱ νύκτες. Ἀγριώτερον πρᾶγμα δὲν εἰμπορεῖ νὰ φαντασθῆ κανεὶς. Ἡ οἰκία μας ἦτον φλοδομημένη ἐπὶ τῆς κατωφερείας ὑψώματός τινος, ἐφ'

οὐ ἡγεύοντο ὑψηλαί τινες δρυς ἐν συμπλέγματι καὶ δύο τρεῖς γηραιαὶ πεῦκαι παρ' αὐτάς. Ἡ ἀνεμοζάλη εἶχεν ἄλλοτε καταρρίψει, θραύσασα τὴν μίαν ἐκ τῶν δρυῶν· τὸ τεθραυσμένον μέρος — περίπου δύο τρίτα τοῦ δένδρου — συνεχόμενον ἔτι μὲ τὸν ἀρχικὸν κορμὸν, καὶ ἀποτελοῦν μετ' αὐτὸν ὀξεῖαν γωνίαν ἐξέτεινε τοὺς ἀκραίμονάς του μέχρι τῆς οἰκίας ἡμῶν, ψαῦον διὰ τῶν ξηρῶν αὐτῶν φύλλων τὴν στέγην, ἀκριβῶς ὑπεράνω τῆς κλίνης μου. Ὅταν αἱ καταιγίδες ἐμυκῶντο, συρίζουσαι διὰ τῶν βελονοειδῶν φύλλων τῶν πευκῶν, βοῶσαι διὰ τῆς πυκνῆς τῶν δρυῶν κομώσεως, θροοῦσαι διὰ τῶν ξηρῶν κλάδων τοῦ καταπεσόντος δένδρου, ἠκούοντο, ἐπ' αὐτῆς τῆς στέγης μου, ὡς φρενῆρεις σατανικαὶ συναυλῖαι, τόσον ἀγρίαί, τόσον φοικαλέως φανταστικαί, ὥστε, εἶμαι βέβαιος, οὐδ' ὁ πλέον ἡλίθιος ἄνθρωπος, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ τὰς ἀκούσῃ χωρὶς νὰ χάσῃ τὸν ὕπνον του. Καὶ ὅταν χάσῃ τις τὸν ὕπνον του ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις, ὅποσαι ἀλλοπρόσαλλοι ἰδέαι δὲν ἔρχονται νὰ ἐπαυξήσουν τὴν ταραχὴν τῆς ψυχῆς του! Ἐγὼ δὲν ἠδυνάμην νὰ λησμονήσω τὰς Στρίγγλας καὶ τοὺς Καλλιμαρτζάρους καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ δαιμόνια, δι' ὧν ὁ ἐν Γοττίγγῃ καθηγητὴς μ' ἐφοβέριζεν, ἐὰν ἤθελον ἀναβῆ πολὺ ὑψηλὰ ἐπὶ τοῦ Χάρτες. Καὶ ὅμως ἐκεῖ πλησίον μου εἶχον τῶρα τὸ ὀροπέδιον, ἐφ' οὗ τὰ τερατώδη καὶ βλοσυρὰ ἐκεῖνα ἐκθράσματα τοῦ Ἄδου ἐτέλουν τὰ φοικαλέα τῶν ὄργια! Ἐκεῖ πλησίον μου τὸν Λέβητα, περὶ ὃν αἱ εἰδεχθεῖς καὶ ἡμίγυμνοι Στρίγγλαι ἐχόρευον, μὲ τὴν πιναρὰν κόμην ἐσκορπισμένην εἰς τοὺς ἀέρας, ῥίπτουσαι εἰς αὐτὸν πότε μίαν καρδίαν νεάνιδος ἀτιμασθείσσης, πότε τ' ἀσπαιρόντα μέλη ἀρτιγεννήτου βρέφους!

Ἐπειτα οἱ τρυγοὶ τῶν ξηρῶν φύλλων ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς μου ἠκούοντο ὡς ὄνυχες νεκρικῶν φασμάτων προσπαθόντων νὰ παραμερίσωσι τὰς κεράμους τῆς στέγης, ὅπως εἰσβάλωσιν εἰς τὸν σκοτεινὸν κοιτῶνά μου! καὶ μ' ἐγγίσει μὲ τὰ ψυχρὰ, τὰ βρεμμένα τῶν σάβανα.

Καὶ ἐταράσσετο λοιπὸν ἡ καρδία μου, καὶ ἔτεινον τὴν ἀκοήν, χωρὶς νὰ τὸ θέλω, καὶ προσεῖχον εἰς τοὺς δούπους καὶ θορούδους τῆς βροχῆς, τοὺς συριγμοὺς καὶ μυκηθμοὺς τῶν καταιγίδων, καὶ συνεχῶς ἐνόμιζον, ὅτι διὰ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης βοῆς τῶν πρὸς τὰ δένδρα παλαιόντων ἀνέμων, διέκρινον ἀναμιξέ στοναχὰς πνιγομένων ἀνθρώπων, ὀλολυγμοὺς βιαζομένων γυναικῶν, κλαυθμηρισμοὺς ἐκτεθειμένων παιδίων· καὶ ὑπεράνω πάντων τούτων τοὺς σαρκαστικοὺς γέλωτας, τοὺς ὀξεῖς ἀλαλαγμοὺς, τὰς στρηνιώδεις ὠρυγὰς ὄλων ἐκείνων τῶν ἐνσκαρωμένων παθῶν, ὅσα ἦσαν οἱ χαϊρέκαχοι αἰτιοὶ τῶν ἐν τῷ σκότεινῳ τελουμένων! . . . Τὸ διηγούμαι μετὰ παρέλευσιν τῶσων ἔτων, καὶ ὅμως

—παράδοξον πρᾶγμα! — νομίζω ὅτι βλέπω τὰς σκηνὰς, ἀκούω τὰς φωνὰς ἐκ νέου, καὶ κρυερὰ φοικιασὶς διατρέχει τὰ νεῦρά μου ἀπὸ ἄκρου ἕως ἄκρου! . .

[Ἐπειτα συνέχισα].

Γ. Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

ΜΥΡΜΗΚΕΣ, ΜΕΛΙΣΣΑΙ ΚΑΙ ΣΦΗΚΕΣ!

«Ἀναμφηρίστως, λέγει ὁ Lubbock, οἱ ἀνθρώποειδεῖς πίθηκοι, ὡς ἐκ τῆς ἀνατομικῆς αὐτῶν κατασκευῆς, πλησιάζουσι μᾶλλον πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἢ ὅμως θεωρήσωμεν τὰ ἦθη τῶν μυρμηκῶν, τὸν ἐν κοινωνίαις ὀργανισμόν αὐτῶν, τὰς πολυπληθεῖς κοινοτήτας, τοὺς οἴκους καὶ τὰς ὁδοὺς ἃς κατασκευάζουσι, τὴν συνήθειαν τοῦ νὰ ἀνατρέφωσι κατωικίδια ζῶα, πολλάκις δὲ καὶ νὰ αἰχμαλωτίζωσι τοιαῦτα, ὑποχρεούμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι οἱ μύρμηκες δύναται νὰ θεώσῃ παρὰ τὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ κλίμακῃ τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως».

Εἶμαι βεβαίωτος, ὅτι μετὰ τὸ τέλος τῆς παρουσίας ἀναλύσεως, μεθ' ὅλης τῆς ἀτελείας τῆς ὑπ' ἐμοῦ γενησομένης περιγραφῆς, θὰ συνομολογήσῃ ἕκαστος ὅτι οἱ ἀνωτέρω λόγοι τοῦ περιπέστου συγγραφέως καὶ διακεκριμένου μέλους τῆς ἀγγλικῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων δὲν εἶναι ὅλως διόλου ὑπερβολικοί.

Α'.

Βίος τῶν μυρμηκῶν.

Πρὶν ἢ ἐπιληφθῶμεν τοῦ θέματος, ἀνάγκη νὰ προτάξω ὀλίγα τινα περὶ τῆς ἀνατομίας τῶν ἐξεταζομένων ζῶων.

Ἡ ζωὴ τοῦ μύρμηκος διαίρειται εὐκρινῶς εἰς τέσσαρας περιόδους: πρώτη περίοδος εἶναι ἡ ἐν τῷ ὠφ, δευτέρα ἡ ἐν καταστάσει νύμφης ἢ κάμβης, καθ' ἣν παρίσταται ἡμῖν τὸ ζῶον ὑπὸ σκωληκοειδῆ μορφήν, τρίτη ἡ ἐν καταστάσει χρυσαλλίδος ἢ βομβυκίου, καὶ τετάρτη ἡ τοῦ τελείου ἐντόμου.

Τὰ ὠὰ ἔχουσι σχῆμα ἐπίμηκες, χρῶμα λευκὸν ἢ ὑποκίτρινον· ἐκκολάπτονται δὲ ἕνα μῆνα μετὰ τὸν τόκον.

Αἱ τῶν μυρμηκῶν νύμφαι ὁμοιάζουσι καθὼς αἱ τῶν μελισσῶν καὶ σφηκῶν πρὸς μικροὺς σφάληκας, λευκοὺς, ἐστερημένους ποδῶν, σχήματος κωνικοῦ μετ' αἰχμηρᾶς κεφαλῆς. Οἱ ἐργάται μύρμηκες περιποιῶνται καὶ τρέφουσι μετὰ μεγίστης φροντίδος τὰς νύμφας· μεταφέρουσι ταύτας ἀπὸ δωματίου εἰς δωμάτιον, βεβαίωτατα ὅπως θέσωσι ταύτας ἐν τῷ καταλληλοτέρῳ μέρει, καὶ προφυλάξωσιν ἀπὸ τῆς ἐπη-